

PRIVILEGIUM MONASTERII SANCTI GERMANI, PARISIENSIS EPISCOPI,

SIVE CHARTA ^a QUA GERMANUS, PARISIENSIS EPISCOPUS, IMMUNITATES CONCEDIT PARISIENSI
BASILICÆ SANCTÆ CRUCIS ET SANCTI VINCENTII.

[Ex Brequigny opere cui titulus: *Diplomata, chartæ, epistolæ et alia monumenta ad res Franciscas pertinentia.*]

21 Aug. 566.—Dominis viris apostolicis, sanctis et in Christo fratribus, omnibus episcopis Parisiæ urbis cum gratia Dei futuris, et celesti visitatione ditatis, Germanus peccator. Omnibus non habetur incognitum, qualis ac quantus circa monasteria et ecclesias, aut erga Deum timentium virorum fuerit inclite memorie gloriosissimus Childebertus rex, cujus summa benivolentia multis largita est copiosa beneficia, et immunitati nostre stabilitatem perpetuam. Scilicet cogitans quia, qui ista temporalia reservaret metenda, sibi multo majora a Deo illi attribuerentur, si ob ejus... (*Sic apud Bulliardum*) ecclesias et templa fundaret, et egenitium inopiam sustentaret, et pro magnis parva offerret, atque pro terrenis celestia adipisceretur. Unde et nobis ob sepulturæ suæ meritum aliqua a se considerare mandavit et considerata cessit. Itaque inclitus iste princeps Parisius basilicam in honore sanctæ crucis et domni Vincentii, vel reliquorum sanctorum in unum membrum construxit, et sibi sepulturam inibi collocauit, ac largitatis suæ copiam per testamenti sui paginam nobis habere decrevit, et habendi meritum loco tanti ordinis constituit. Sed dum pagina testamenti sui et cordis fides sub humana fragilitate temporaliter vigeret, agente in quorundam calliditate, ne æterna illi tribueretur beatitudo, ac scriptum non sortiretur effectum, simulque abbas et congregatio deputata non perciperent, ac sterilitate victus et vestitus deperirent, monuit me illius

recordatio, et ob amorem illius terruit me tanta securitas simulque pietatis et caritatis affectus; ille etenim post Deum, dum superesset, fuit nostra immunitas et securitas, pax et recuperatio ac sequestratio omnis a civili negotio. Nos vero in hac re pietati illius consulentes, et cæterorum Regum velle stabiliri conantes, caritatem fraternæ dilectionis vestræ nobiscum volumus concordari; quatinus illius sancti loci honor celeberrimus et memoria jam dicti principis gloriosi eniteat eodem in loco omnibus ejus ævi temporibus, habeatque abbatem ex propria congregatione ipsa ecclesia, qui sub gubernatione regum, per successiones eundem locum provideat; sitque alienus pontifex omnis Parisiorum ab eodem loco, ut non deinceps aliquam potestatem in omnibus ad ipsum locum pertinentibus habeat; simulque sancimus ut nullus metropolitanus, aut aliquis suffraganeus ejus, causa alicujus ordinationis illuc ingredi præsumat, nisi solummodo ab abbate ejusdem loci vocatus venerit ad sanctitatis misterium celebrandum, aut ad ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones clericorum vel monachorum instituendas; quod debitum renuere nullatenus debet. Cæterum quicquid a die præsentis, tam a tempore meo, quam et successorum meorum omnium in sede Parisiorum residentium episcoporum, vel a Deum timentibus principibus ejusdem plebis, in fiscis, villis, agris, in auro vel argento fuerit delegatum vel donatum, ut ad in-

^a Privilegium hoc immunitatis primus typis mandari curavit Breulius cum notis suis, in editione Historiæ Aimoini (*Aimoini Hist.*, p. 74 seq., edit. 1603), in quam illud inseruit. Codicem Aimoini manuscriptum quo usus est, nos ipsi vidimus in bibliotheca abbatie sancti Germani a Pratis et sæculo XI tribuimus. In eo sit mentio præcepti immunitatis a Childeberto concessi, at ibi transcriptum non est. Chartam sæpius recusam a Gerardo Dubois (*Hist. eccles.*, Paris., lib. II, cap. 6), Cointio (*Annal. eccles.*, t. II, p. 63), Felibiano (*Hist. Paris.*, t. III, p. 16), et aliis qui de antiquitatibus Parisiorum scripsere, vulgavit tandem Bulliardus (*Hist. S. Germani a Pratis, prob.*, p. 2), ex originali, ut vocat, depromptam, exarato in cortice, et quod ipse Breulius viderat. Magna fuit de sinceritate hujus chartæ controversia, præcipue inter J. Launoium et Rob. Quatremairium*. Hic notabimus: Mabillonium, cui jura Sangermanensis monasterii cordi esse debuerunt, non ausum fuisse veritatis hujus instrumenti se assertorem constituere (*Annal. Bened.*; t. I, p. 137); Cointium (*Annal. eccles.*, t. II, p. 64 et seq.), pro fictitio apographo habuisse id quod Bulliardo autographum visum est. Falsum autem præcipue arguit Cointius ex subscriptionibus

Episcoporum, quæ fere omnes nulli episcopo sedem suam assignant, ut infra declarabimus. Sic et Gerardus Dubois, qui confictum coniecit apographum post tempora Gregorii papæ VII (*Ubi supra*, p. 92). Quod si nobis fas sit sententiam nostram aperire de hoc instrumento, apographum censemus non quidem omni ex parte confictum, sed forte in pluribus locis, certe in subscriptionibus quoad sedes episcoporum subscriptionem, adulteratum ab imperito falsario, qui chartæ fidem abstulit. Fatebimur plures ex Romanis pontificibus privilegium in ea contentum confirmasse sæculis XI et XII (*Gall. christ.*, 2^a edit., t. VII, col. 417). Cum vero, sæculo XVII frequenter impetum, litium infinitarum fons esset perpetuus inter Parisienses antistites et Sangermanenses abbates et monachos, inter utrosque intervenit concordia anno 1668 (*Gall. christ.*, ubi supra), et missa disputatione de sinceritate primigenii documenti, unicuique jura sua in postremum assignata sunt.

* Launoii *Inquisitio in chartam immunitatis S. Germani*, 1657, Quatremairii *Privil. S. Germani propugnatum*, 1657. *S. Germani jura propugnata*, 1668, etc.

tegrum habeat volo, rogo, conjuro. Decevi etiam A per hanc cartulam immunitatis et cessionis, meam basilicam superius memoratam sine gestorum obligatione manere. Et quia id antea consuetudo non fuit, et modo a regibus et principibus mihi est concessum, voluntatem pietatis vestrae in hoc scripto pretermittere nolui, sed in omnibus per vos roborari, et confirmari exposco, ut deinceps ratum permaneat. Et si quis unquam fuerit, qui contra hanc deliberationem meam, quam ego pro firmitatis studio cum metropolitani et reliquorum episcoporum consilio ac suasionem decevi conscribere, quoquo tempore venire temptaverit, aut fortassis locum refragandi quesierit, in primis a liminibus sanctarum ecclesiarum ab omnibus episcopis et sacerdotibus Dei, tam presentis temporis quam futuri, sit excommunicatus, et alienus a pace, et in futuro iudicio cum sanctis et amicis Dei, in quorum honore hec conscriptio facta est, meum ac dominorum meorum metropolitanorum seu episcoporum presentium super se adesse sentiat iudicium, et sit anathema maranatha. At insuper ut hec cartula firmiter possit adipisci plenitudinem, provincialium dominorum episcoporum et fratrum meorum presbyterorum seu diaconorum conscriptionibus ipsam volui corroborare. Actum Parisius civitate, sub die xii Kalend. septembris, anno 5 Chariberti regis^a. Germanus peccator hanc cartulam cessionis et emunitatis a me factam relegi et subscripsi, sub die quo supra. Ni-

etius Lugdunensis episcopus in Christi nomine, petente apostolice domno et fratre meo Germano episcopo, et domna Ulthrogthe regina, atque domna Chrodesmta ac Chroberga, constitutionem hanc, scilicet a presenti tempore a successoribus domni Germani episcopi perpetuo custodiendam relegi, et manus mee subscriptione corroboravi notato die^b. Prætextatus Cabillonensis episcopus, deliberationem superius comprehensam, rogante et presente domno Germano episcopo, gaudenter suscepi relegendam et subscripsi notato die. Felix Aurelianensis episcopus juxta consensum et deliberationem domni Germani in perpetuo mansuram, subscripsi notato die. Eufro-nius Nivernensis episcopus, rogante domno apostolico Germano episcopo, hanc deliberationem relegi et subscripsi, notato die. Domicianus Carnotensis episcopus, juxta consensum et deliberationem fratris mei Germani episcopi consensi et subscripsi notato die. Donnolus Cenomanensis episcopus, consensi et subscripsi notato die. Caleticus peccator, juxta consensum et deliberationem domni Germani episcopi, consensi et subscripsi notato die. Victurius peccator, juxta deliberationem hanc, Germano presente fratre meo et rogante, consensi et subscripsi notato die. Leodebaudus peccator consensi et subscripsi notato die.

Amanuensis notarius, sub jussione domni Germani episcopi, hoc privilegium cessionis scripsi et subscripsi.

^a Cum Chlotarius, Chariberti pater, ad annum 561, ultra diem decimam novembris vitam produxerit (*Longueruana*, p. 164, dies xij kal. sept. id est 21 Augusti, anni quinti Chariberti, incidit in annum Christi 566.

^b Ex episcopis quorum hic apposita sunt nomina, si Necetium et Domnolum excipias, nulli sua sedes as-

signatur. Prætextatus enim tunc erat episcopus Rotomagensis, Felix Nannetensis, Eufro-nius Turonensis, Donitianus Andegavensis; ut arguit Cointius (*Ubi supra*, p. 67) ex subscriptionibus concilii Turonensis habiti post menses duos et 27 dies a tempore quo data fingitur charta de qua agimus.

SANCTI GERMANI, PARIISIENSIS EPISCOPI, EXPOSITIO BREVIS ANTIQUÆ LITURGIAE GALLICANÆ

Ex ms. Codice sancti Martini Augustodunensis a D. Martene exscripta Thes. anecdot. t. V.

D. MARTENE ADMONITIO.

Post abrogatam apud patres nostros antiquam Ecclesiae Gallicanae Liturgiam, quae ei suffecta est missa Romana, brevi tempore adeo praevaluit, ut paucis post annis omnis illius memoria apud universos pene oblitterata videretur, vixque ipsius nomen apud aliquos audiri contingeret. Quapropter qui nostra aetate de rebus liturgicis tractaverunt scriptores accurati, hanc in se provinciam in primis susceperunt, ut eam jacentem ac pene sepultam in tenebris, ex pulvere suscitarent. Primus hoc sine digna laude id tentavit pie memoriae cardinalis Bona in libro 1 Rerum liturgicarum, cap. 12, ubi antiqui ritus Gallicani vestigia